

NO KRĀSLAVAS MEDICĪNAS PAGĀTNES

ARNIS VĪKSNA,

LZA korespondētājloceklis

Augusta akmeņi iekaltais gadskaitlis — «1729» — liecina par Krāslavas nokļūšanu grāfu Plāteru dzimtas īpašumā, kam sekoja šā novada vislielākais uzplaukums. Uz kādu laiku Krāslavas miests kļuva par visas Latgales saimnieciskās, kultūras, izglītības, reliģiskās un politiskās dzīves centru. Arī par dziedniecības centru.

Kāds no grāfiem Plāteriem bija precējies ar Augusti Oginsku, slavenā poļu komponista un valsts darbinieka kņaza Mihala Kleofasa Oginska radnieci. Un tieši Auguste Oginska-Plātere lika medicīnas pamatus Krāslavā. Viņa novēlēja tam laikam milzīgu summu — 100 tūkstošus zlotu — slimnieku, kropļu un ubagu aprūpei.

1789. gadā Krāslavā tika uzcelta mūra ēka slimnīcai, kas bija vispār pirmā slimnīca Latgalē. Tajā bija sieviešu un vīriešu palātas, strādāja žēlsirdīgās māsas (mūķenes). No 1793. līdz 1843. gadam pie slimnīcas pastāvēja žēlsirdīgo māsu skola, kurā bija 20—30 audzēknes.

Slimnīca darbojās līdz 1864. gada 9. oktobrim, kad tika slēgta, jo māsas-mūķenes bija ārstējušas un slēpušas poļu nemierniekus. Pēdējās septiņas māsas pa etapu tika nosūtītas un Viļņu un Varšavu, bet slimnīcas ēka nojaukta. Pēdējā piemiņa žēlsirdīgajām māsām ir saglabājusies epitāfijā, kas piestiprināta pie Krāslavas katoļu baznīcas labās puses pirmā pilonā.

Arī Sv. Donāts tautā tiek cildināts kā izcilis dziednieks.

Slimnīcā strādāja pirmie Krāslavas ārsti — Esajs Jakovs Franks un Ernsts Heinrihs Eihlers. Franks beidza Viļņas universitāti, un

viņa 1793. gadā izstrādātā medicīnas doktora disertācija «Super causa proxima febrium» («Par drudža galveno iemeslu») tiek uzskatīta par vecāko, kas saglabājusies Viļņā. Viņš ārstēja grāfu Plāteru, 1807. gadā tika ievēlēts par Viļņas medicīnas biedrības locekli.

Mūža novakari Franks pavadīja savā muižā Ezerniekos.

Eihlers, otrs ārsti, medicīnas doktora disertāciju «De aceti crudi usu medico» («Par etiķi ārstniecībā») aizstāvēja Terbatā 1817. gadā. Arī viņš bija grāfa ārsts un strādāja slimnīcā. 1823. gadā tika ievēlēts par Rīgas praktizējošo ārstu biedrības korespondētājlocekli. Eihlers nomira 1869. gadā Krāslavā.

Šai laikā, 1810. gadā, Krāslavā tika nodibināta aptieka, kas ir vecākā Latgalē. Dibinātājs bija provizors Mārtiņš Bonins. Pēc tam Boninu aptiekāru dinastijai kādās piecās paaudzēs aptieka piederēja līdz pat 1939. gadam, tātad bez pārtraukuma 129 gadus.

Tagadējā slimnīca, kas nesen nosvinēja skaistu jubileju, ir dibināta 1871. gadā. Dibināšanas dokumenti ir uzieti Krievijas Centrālā valsts vēstures arhīvā Sanktpēterburgā, taču tur nav norādīts konkrēts datums, bet tikai gads. Tai laikā notika lauku ārstniecības reforma Vitebskas guberņā, un nelielas lauku slimnīcinās tika nodibinātas arī citās Latgales vietās (piemēram, Dagdā 1872. gadā). Līdz tam slimnīcas bija tikai apriņķu pilsētās.

Krāslavas slimnīcā tās dibināšanās gadā bija 10 vietas, bet par tās darbību zināms visai maz.

Pirmais šīs slimnīcas ārsts (un trešais

Krāslavā) bija Antons Fedorovičs. Viņš dzimis 1833. gadā Vitebskā, 1859. gadā beidzis Terbatas universitāti. Krāslavā Fedorovičs strādāja no 1860. gada, bet pēc 1894. gada — Daugavpili. Viņš bija arī Daugavpils Medicīnas biedrības līdzdibinātājs 1882. gadā.

Pēc viņa Krāslavā strādāja vairāki citi ārsti, kas bieži mainījās, bet visilgāk strādāja Antons Kosminskis. Viņš dzimis 1860. gadā, Harkovas universitāti beidzis 1887. gadā, Krāslavā strādāja vēl pēc Pirmā pasaules kara. Slimnīcā vēl aizvien bija 10 vietas.

Šai laikā ļoti populārs kļuva Krāslavas minerālavots, pie kura aptuveni 1870. gadā tika uzcelta vannu iestāde un mītnes atbraucējiem, kas ieradusies pat no Pēterburgas. Avota ūdeni 1880. gadā izpētīja Melhiors Kubli (vēlāk viņš bija Kijevas universitātes farmācijas docents). Tajā viņš konstatēja dzelzs sāļus un sērūdeņradi. Procedūra skārda vannā maksāja 50 kapeikas, koka vannā — 30 kapeikas. Ūdeni arī pildīja pudelēs un sūtīja pa visu Krieviju. Taču sakarā ar zemes nosusināšanas darbiem ievērojami kritās gruntsūdeņu līmenis, avota dziednieciskās spējas pamazām zuda, un 19. gadsimta beigās tas jau bija galīgi nolaists.

Pēc Pirmā pasaules kara slimnīcu daudz paplašināja. Koka ēka bija 15 vietas, pēc 1922. gada datiem tur ārstējās 180 un nomira 12 slimnieki.

Vēlāk tika uzbūvēta otrā ēka, vietu skaits tajā bija 20. Taču vēl aizvien slimnīcā strādāja viens ārsts.

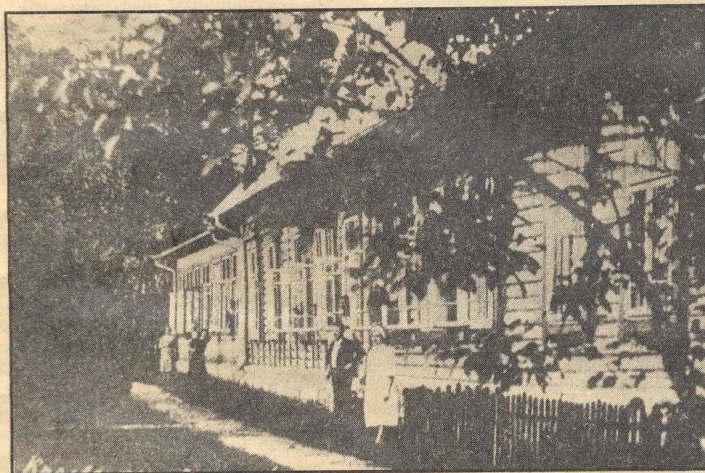
Krāslavas sanatorija tika izveidota 1930. gadā ar 20 vietām veselības nostiprināšanai un plaušu tuberkulozes dziedināšanai. Tā pastāvēja līdz 1941. gadam.

Pilsētā strādāja viens, tad divi, trīs, bet trīsdesmito gadu beigās — jau četri ārsti (slimnīcā — viens). Tie bija Antons Kosminskis, Georgs Serikovs, Ernsts Reinsons, Leiba Mirvis (viņam piederēja arī kalnu saules kabinets un laboratorija, otra laboratorija bija slimnīcā), Nikolajs Bokums un Jānis Cerbuks. Populārākie no viņiem bija pēdējie divi.

Bokums dzimis 1887. gadā, 1916. gadā beidzis Cīrihes universitāti. Liekas, ka gājis bojā Otrā pasaules kara beigās. Cerbuks dzimis 1904. gadā, Latvijas Universitāti beidzis 1930. gadā, kara beigās nokļuva Vācijā un vēlāk Austrālijā, kur arī miris 1965. gadā.

Krāslavā bija trīs ambulances — slimnīcas, iecirkņa un Sarkanā Krusta ambulance. Katrā strādāja viens ārsts. Bija pāris zobārstes: Rebeka Barkāne, Zāra Rivoša, Henriete Rubinšteine, Estere Budņecka. Zināmi arī divu feldšeru vārdi: Matvejs Bratenkovs un Pafnūtījs Tolubejevs.

(Nobeigums 6. lpp.)

Krāslavas sanatorijas ēka (1938. gada fotogrāfija no O. Cinka kolekcijas).
Borisa TARĻECKA fotoreprodukcija